

Fylkesmannen i Møre og Romsdal

STANDPUNKTKARAKTER – 2018

Rettleiing ved behandling av klage i grunnskolen

1. INNLEIING

Fastsetjing av standpunktkarakter er eit enkeltvedtak, og enkeltvedtak skal grunngjevast. "Forvaltningsorganet skal forberede og avgjøre saken uten ugrunnet opphold"¹. Det kan klagast på standpunktkarakter og på vedtak om ikkje å setje standpunktkarakter. Alle klager på standpunktkarakter skal sendast Fylkesmannen.

Utdanningsdirektoratet har i brev av 31.10.2008 presisert at rektor ikkje har heimel for å endre vedtak om karakterfastsetjing etter at ein karakter er sett. Dette gjeld sjølv om skolen finn klaga rettkomen. Rektor kan endre eventuelle feilføringar.

Forskrifta til opplæringslova set ein siste frist for fastsetjing av standpunktkarakter i fag. Det er opp til den enkelte skolen å eventuelt setje ein tidlegare frist.

Rektor har ansvaret for at standpunktkarakterar i orden og åtfærd blir fastsette etter drøfting i møte der lærarane til eleven er til stades. Standpunktkarakter i orden og i åtfærd skal fastsetjast etter at opplæringa er avslutta.

Klagefrist

Fristen for å klage på vedtak som gjeld standpunktkarakter er 10 dagar frå det tidspunktet melding om vedtaket er komen fram til den som har klagerett. I særlege tilfelle kan ei klage bli behandla sjølv om fristen ikkje er halden².

Den som klagar har rett til å be om grunngjeving før eventuell klage vert sett fram. Ny 10-dagarsfrist gjeld frå det tidspunktet han/ho har motteke grunngjeving.

Dersom skolen avviser klaga fordi den er levert for seint, er dette eit vedtak som kan klagast på. Klagefristen er då 3 veker³.

Klage på standpunktkarakter må behandlast så raskt som råd. Dette er særleg viktig for elevar på 10. trinn. Vi oppmodar derfor skolane til å sende inn klagesakene fortløpande og ikkje vente til alle klagesakene kan sendast samla.

Rektor må sikre god framdrift i klagebehandlinga. Lærarane bør vere tilgjengelege i det tidsrommet der det kan vere behov for å grunngje og/eller gje fråsegn om karakterfastsetjinga.

Informasjons- og rettleiingsplikta til skolen

Skolen skal gjere elevar og foreldre kjende med klageretten og klagefristen.

Rektor må sjå til at informasjonsplikta blir ivareteke slik at ein når alle elevgrupper/foreldre. I klagesaker må skolen dokumentere at eleven/foreldre har fått slik informasjon.

Informasjonen til elev og foreldre må som eit minimum innehalde:

- kva for karakter det kan klagast på
- generell informasjon om klagerett og klagefrist
- opplysning om at klage på standpunktkarakter bør grunngjevast

¹ Jf forvaltningslova (fvl) § 11a.

² Jf forvaltningslova § 31.

³ Jf forvaltningslova § 29.

- opplysning om at klagar har rett til å be om grunngjeving før eventuell klage vert sett fram. Vi rår til at grunngjeving blir gitt skriftleg.

Digitalt skjema

Vi ber om at oversending av klage skjer elektronisk ved hjelp av systemet på vedlagd lenkje:

https://fmsffmedocvwr.fylkesmannen.no/eDocument.Viewer/Fylkesmannen/klage_pa_standpunktkarakter

System for elektronisk oversending følgjer same oppsett og rutinar som skjemaet "Klage på standpunktkarakter" (vedlegg). Skjema skal nyttast både ved oversending av klage på standpunktkarakter i fag og ved klage i orden og i åttferd. Vi ber om at det blir fylt ut **eitt skjema for kvar karakter** det blir klaga på.

2. KLAGE PÅ FAGKARAKTERAR

Forskrift til opplæringslova		Forvaltningslova
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskulen og i vidaregåande opplæring	Kapittel 5: Klage på vurdering	Kapittel VI: Om klage og omgjøring
§ 3-1 Rett til vurdering	§ 5-1 Kva det kan klagast på	§ 29 (klagefrist)
§ 3-3 Grunnlaget for vurdering i fag	§ 5-2 Kven som kan klage	§ 31 (oversitting av klagefristen)
§ 3-7 Varsling	§ 5-3 Avgjerd i klagesaka	§ 34 (klageinstansens kompetanse)
§ 3-16 Samanhengen mellom undervegsvurderinga og standpunktkarakteren i fag	§ 5-4 Saksgangen ved klage	
§ 3-17 Sluttvurdering i fag	§ 5-5 Klagefristar	
§ 3-18 Standpunktkarakter i fag	§ 5-6 Formkrav	
	§ 5-7 Rett til grunngjeving	
	§ 5-12 Klage på standpunktkarakter. Klageinstans og klagebehandling	
For meir informasjon sjå: https://www.udir.no/laring-og-trivsel/vurdering/sluttvurdering/standpunktvrdering/		

KLAGE PÅ FAGKARAKTER

Om fastsetjing av standpunktkarakter

Sluttvurdering skal gi informasjon om kompetansen til eleven ved avslutninga av opplæringa i fag i læreplanverket. Standpunktkarakteren må baserast på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser kompetansen eleven har i faget. Den kompetansen eleven har vist undervegs i opplæringa er ein del av grunnlaget for vurderinga når standpunktkarakteren i fag skal fastsetjast, jf. § 3-3 og § 3-18.

Sjølv om det har vore avsluttande vurderingar undervegs i opplæringa, skal læraren gjere ei totalvurdering av eleven sin kompetanse ved fastsetjing av standpunktkarakteren. Det betyr ikkje at læraren må vurdere eleven i alle kompetansemåla rett før standpunktkarakteren vert fastsett, men at læraren skal bruke sitt faglege skjønn til å gjere ei samla vurdering av eleven sin kompetanse ut frå kompetansemåla i læreplanen for faget. Læraren kan difor ikkje legge saman karakterar frå undervegsvurderinga og gje ein standpunktkarakter som er eit matematisk gjennomsnitt av desse karakterane.

Vi gjer merksam på at dei karakterstøttande prøvene inneheld oppgåver frå alle hovudområda i læreplanen, men at dei ikkje dekkjer heile faget. Dei vil altså ikkje gje uttømmende informasjon om elevane sin kompetanse, men kan vere til hjelp i læraren sitt vurderingsarbeid. Dette gjeld og når eldre eksamensoppgåver vert brukt til tentamen.

Eleven skal vere kjend med kva det er lagt vekt på i fastsetjinga av standpunktkarakteren. I vurderinga i fag skal ikkje føresetnadene til den enkelte, frávær, eller forhold knytt til ordenen og åtferda til eleven trekkjast inn. I kroppsøving skal innsatsen være ein del av grunnlaget for vurdering⁴.

Ikkje grunnlag for å setje karakter – Krav om varsling

Stort frávær, manglande deltaking i planlagde vurderingssituasjonar eller andre særlege grunnar kan føre til at grunnlaget for halvårsvurdering med karakter eller standpunktkarakter manglar. Dersom faglærer ikkje kan vurdere eleven sin kompetanse på grunnlag av dei samla kompetansemåla, så kan eleven ikkje få standpunktkarakter i faget.

I dei tilfella der det ikkje er grunnlag for å setje standpunktkarakter, har rektor ansvaret for at det blir fatta enkeltvedtak om at standpunktkarakter ikkje blir gitt.

For at det skal kunne gjerast enkeltvedtak om ikkje å gi karakter, skal eleven og foreldra vere varsla. Når det er tvil om eleven kan få standpunktkarakter i eitt eller fleire fag, skal skriftleg varsel

- sendast til eleven og foreldra
- vere datert og sendt utan ugrunna opphald slik at eleven får høve til å skaffe grunnlag for halvårsvurdering med karakter og standpunktkarakter.

Ved ein eventuell klage må kopi av varselbrevet leggjast ved klaga, og skolen må kunne dokumentere at foreldra har sett varselet.

Klagebehandling

Ei klage på standpunktkarakter skal sendast til skolen. Fylkesmannen er klageinstans. Klageinstansen kan berre vurdere om gjeldande føresegner om karakterfastsetjing er følgde. Ved oversending av klaga til Fylkesmannen, skal det følgje med fråsegn frå faglærer og rektor. Sjølv om det tidlegare dokumentasjonskravet i § 3-16 andre ledd om at undervegsvurdering er gitt er oppheva, må skolane framleis ha eit forsvarleg system og kunne dokumentere vurderingsarbeidet. I ei klagesak skal faglæraren gje ein uttale om korleis karakteren er fastsett, og rektor skal gje ein uttale om skolen si saksbehandling.

⁴ Nytt frå skuleåret 2012/13.

Meir utfyllande informasjon om kva Fylkesmannen ser på som klageinstans finn de i Utdanningsdirektoratet sin rettleiar om behandling av klager på standpunktkarakterar i fag (kap. 4 og 5). <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/ettertema/Vurdering/behandling-av-klager-pa-standpunktkarakterer-i-fag/>

Opplysingar til utfylling i det digitale skjemaet

- informasjon om alder på eleven. Eleven må ha fylt 15 år for å klage sjølv.
- informasjon om karakter frå siste halvårsvurdering og standpunktkarakter.
- informasjon om klaga er sett fram innan fristen.
- informasjon om når og korleis skolen har informert om klageretten.
- tidspunkt for når skolen har sendt kopi av dokumenta i saka til klagar.
- anna dokumentasjon frå skole/heim som kan ha innverknad på klagebehandlinga.

Uttale frå rektor om saksbehandlinga

- Rektor skal alltid uttale seg før klagesaka blir sendt over til klageinstansen.
- Rektor skal beskrive at saksgangen på skolen har vore i samsvar med forskrifta.

Dette omfattar blant anna at skolen har oppfylt eleven sin rett til individuell vurdering etter forskrifta § 3-1, dette omfattar både undervegs- og sluttvurdering.

Rektor skal som eit minimum kort beskrive skolen sine prosedyrar for fastsetjing av standpunktkarakterar, medrekna tidspunktet for når den standpunktkarakteren det er klaga på er fastsett.

I tillegg skal rektor i uttalen sin gjere greie for at standpunktkarakteren er fastsett i samsvar med forskrifta § 3-18. Ein sentral del av dette er at rektor har gått gjennom uttalen frå faglærer og kvalitetssikra denne.

Rektor må i sin uttale synleggjere at ho eller han meiner at grunngjevinga frå faglærer viser at standpunktkarakteren er i samsvar med reglane om fastsetjing av standpunktkarakterar i forskrifta §§ 3-17 og 3-18.

Skolen må ha rutinar som sikrar at dokumentasjon frå faglærer om karakterfastsetjinga er tilgjengeleg i den perioden klagebehandlinga pågår.

Grunngjeving frå faglærer

I grunngjevinga si skal faglærer gjere greie for korleis standpunktkarakteren er fastsett.

Det inneber ei beskriving av

- at kompetanse til eleven er vurdert ut fra kompetansemåla i læreplanen i det aktuelle faget.
- at faglærer dokumenterer at standpunktkarakteren er basert på eit breitt vurderingsgrunnlag som samla viser den kompetanse eleven har i faget, det vil seie
 - korleis faglærer har gjort ei samla vurdering av kompetansen til eleven i faget ut fra at eleven har vist kompetansen sin på ulike måtar i ulike samanhengar
 - at faglærer grunngjev eleven sin kompetanse som eit minimum med døme innanfor alle hovudområda i faget
- eleven sin kompetanse, det vil seie kva eleven meistarar i faget ut frå kompetansemåla

- at karakteren gir uttrykk for eleven sin kompetanse ved avslutninga av opplæringa
- at eleven er gjort kjent med kva som er vektlagt i fastsetjinga av standpunktkarakteren
- korleis eleven har fått mulegheit til å forbetre kompetansen sin gjennom opplæringstida i faget

Skjematisk kan innhaldet i faglærer si grunngeving illustrerast slik:

Innleiing om vurderingsgrunnlag		
Kompetansemål	Kjenneteikn på måloppnåing	Vurdering av eleven sin kompetanse opp mot kjenneteikn på måloppnåing
Standpunktkarakter ut frå ei heilskapleg vurdering av eleven sin samla kompetanse i faget		

Ny vurdering – endeleg karakter

Dersom klaga blir funnen rettkomen av klageinstansen, blir standpunktkarakteren oppheva og klaga sendt tilbake til skolen for ny behandling.

Rektor og faglærer gjer ny vurdering med utgangspunkt i dei punkta klageinstansen har peikt på i vedtaket. Rektor set endeleg karakter. Den nye avgjerda skal grunnjevast.

Denne avgjerda kan det ikkje klagast på. Orientering om endeleg karakter og rektor si grunngeving skal sendast klagaren med kopi til Fylkesmannen.

Dersom karakteren blir endra for elevar på 10. trinn, må rektor sende melding om dette til inntakskontoret for vidaregåande opplæring.

3. KLAGE PÅ KARAKTER I ORDEN OG I ÅTFERD

Forskrift til opplæringslova		
Kapittel 3: Individuell vurdering i grunnskolen og i vidaregåande opplæring	Kapittel 5: Klage på vurdering	Kapittel 20: Foreldresamarbeid i grunnskolen og vidaregåande opplæring
§ 3-1 Rett til vurdering § 3-2 Formålet med vurdering § 3-5 Grunnlaget for vurdering i orden og i åtferd § 3-6 Karakterar i orden og i åtferd § 3-7 Varsling § 3-11 Undervegsvurdering § 3-12 Eigenvurdering § 3-15 Halvårsvurdering i orden og i åtferd for elevar § 3-16 Samanhengen mellom undervegsvurderinga og standpunktkarakteren i fag § 3-19 Standpunktkarakter i orden og i åtferd § 3-39 Forsvarleg system for føring av karakter og fråver	§ 5-1 Kva det kan klagast på § 5-2 Kven som kan klage § 5-3 Avgjerd i klagesaka § 5-4 Saksgangen ved klage § 5-5 Klagefristar § 5-6 Formkrav § 5-7 Rett til grunngjeving § 5-13 Klage på karakter i orden og i åtferd. Klageinstans og klagebehandling	§ 20-1 Formålet med foreldresamarbeid § 20-3 Foreldresamarbeid i grunnskolen
Forvaltningslova Kapittel IV Om saksførebuing ved enkeltvedtak § 16 Førehandsvarsling Kapittel VI Om klage og omgjøring § 29 Klagefrist § 31 Oversitting av klagefristen § 34 Klageinstansens kompetanse		

Om vurderinga i orden og i åtferd

Skoleeigar skal gi forskrifter om ordensreglement for den enkelte grunnskolen ⁵. I ordensreglementet skal det vere regulert kva som er akseptabel orden og åtferd. Skolen må kunne dokumentere at elev/ foreldre er gjort kjende med ordensreglementet.

⁵ jf. opplæringslova § 2-9

Grunnlaget for vurdering i orden og i åtfærd skal vere knytt til i kva grad eleven opptrer i tråd med ordensreglementet til skolen.

Grunnlaget for vurdering i orden er knytt til om eleven er førebudd til opplæringa, og korleis arbeidsvanane og arbeidsinnsatsen til eleven er. Grunnlaget for vurdering i åtfærd er knytt til korleis eleven oppfører seg overfor medelevar, lærarar og andre tilsette i og utanfor opplæringa. Vurdering av orden og åtfærd skal skiljast frå vurderinga av kompetansen til eleven i faga.

Til vanleg skal det ikkje leggast avgjerande vekt på enkelthendingar. Unntaket er dersom enkelthendinga er særleg klanderverdig eller grov.

Skolen må presisere for elevane kva som blir teke med i grunnlaget for ordenskarakteren, og kva som blir lagt vekt på i grunnlaget for åtfærdskarakteren. Til dømes kan fråværr føre til nedsett karakter anten i orden eller i åtfærd.

Det er rektor sitt ansvar å sjå til at skolen har klare rutinar for å dokumentere orden og åtfærd til elevane.

I vurderinga av orden og i åtfærd skal det takast omsyn til føresetnadene eleven har. Når ein skal avgjere om eleven skal få ein anna karakter enn god (G), skal det takast omsyn til kva som vil vere god orden og kva som vil vere god åtfærd for eleven. Dette inneber at elevar som etter ei objektiv vurdering basert på ordensreglementet, aldri vil kunne få karakteren god, likevel kan få det, fordi eleven si åtfærd og/eller orden vurdert ut frå eleven sin føresetnad er god. Det er ikkje krav om at eleven har ein diagnose, og skolen må gjere ei skjønsmessig vurdering i kvart tilfelle.

Varsling

Forskrifta krev at skolen sender skriftleg varsel dersom det er fare for at eleven kan få halvårsvurdering eller standpunktarakter *nokså god (Ng)* eller *lite god (Lg)* i orden og/eller i åtfærd.

Det er viktig å innarbeide rutinar for å sikre god dokumentasjon på at skriftleg varsel er sendt.

Viktige moment:

- Grunngeve varsel om fare for nedsett karakter skal sendast til foreldre/elev
- Varselet skal vere datert og sendt til foreldre/elev utan ugrunna opphald, slik at betre orden eller åtfærd kan påverke karakteren

Dersom ein karakter blir sett ned som følgje av ei enkelthending, skal det gjerast enkeltvedtak og opplysast om klageretten. Eit enkeltvedtak skal varslast etter forvaltningslova § 16.

Dokumentasjon

I klagesaker som gjeld orden og/eller åtferd er det særleg viktig at skolen kan dokumentere at saksang for fastsetjing av karakter er følgd, og at det har vore kontakt med heimen om tilhøva som har ført til nedsett karakter.

Skolen skal sende følgjande dokumentasjon til klageinstansen:

- klaga
- fråsegn frå rektor og kontaktlærer
- kopi av ordensreglement
- konklusjon frå drøftingsmøte mellom lærarane til eleven
- dokumentasjon på at foreldre har fått varsel om at karakteren kan bli sett ned
- annan relevant korrespondanse med heimen

Skolen må ha rutinar som sikrar at dokumentasjon om karakterfastsetjinga er tilgjengeleg i den perioden klagebehandlinga pågår.

Uttale frå rektor og grunngjeving frå kontaktlærer

Fylkesmannen vil tilrå følgjande oppgåvefordeling mellom rektor og kontaktlærer:

Rektor gjer greie for

- saksbehandling og prosedyrar på skolen
- alder på eleven dersom klaga berre er underteikna av eleven (eleven må ha fylt 15 år for å klage sjølv)
- om klaga er sett fram innan fristen
- når og korleis skolen har informert om klagerett
- tidspunkt for når skolen har sendt kopi av saksdokument til klagar
- tidlegare karakter i orden/åtferd
- tiltak som er sette i verk for å rette på forholda

Kontaktlærer

- gir utfyllande grunngjeving for karakteren
 - Det er viktig å svare på og kommentere det som eleven eller foreldra peikar på i klaga
 - Kontaktlærer si vurdering av eleven i høve til ordensreglementet
 - Omtale av merknader eleven har fått gjennom året
 - Vurdering av eleven sin orden/åtferd ut frå eleven sin føresetnader
- legg ved kopi av varsel om nedsett karakter
- gjer greie for korleis det er lagt til rette for god tilbakemelding og rettleiing
- legg ved annan dokumentasjon frå skole/heim som kan ha innverknad på klagebehandlinga

Endeleg karakter

Fylkesmannen avgjer om klaga skal føre til at karakteren blir endra til gunst eller ugunst for eleven.

	Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset, 6404 Molde
	Oppvekst- og utdanningsavdelinga	

Skjemaet finn ein elektronisk på nettsida til Fylkesmannen

Klage på standpunktkarakter i grunnskolen 2018

(Skolen fyller ut skjemaet)

Skole

U.off. offl. § 26

Namn:			
Adresse:			
Postnummer:		Poststad:	
Telefon:		Rektor:	

Elev

Namn:			
Adresse:			
Postnummer:		Poststad:	
Årssteg:			

Foreldre

Namn:			
Adresse:			
Postnummer:		Poststad:	

Klage på*

		Oppgi siste halvårskarakter	Standpunkt-karakter
Oppgi fag:			
	Orden		
	Åtferd		

Skolen har mottatt klagen frå:

Foreldre: Eleven:

Ved klage på fagkarakter

Skolen si behandling/oversending av vedlegg (sjå rettleiinga for meir informasjon)

	Klage underskriven av eleven eller foreldre, datert (må skrivast under av foreldre for elevar under 15 år)
	Fråsegn frå rektor om saksbehandlinga, datert..... Hugs påskrift som viser at kopi av fråsegn frå faglærer(ar) og rektor er sendt klagaren
	Fråsegn frå faglærer, datert....., med innhald i samsvar med rettleiinga
	Dokumentasjon som synleggjer at elev/foreldre er varsla om at karakter ikkje kan setjast, datert

Ved klage på karakter i orden/åtferd

Skolen si behandling/oversending av vedlegg (sjå rettleiinga for meir informasjon)

	Klage underskriven av eleven eller foreldre, datert (må skrivast under av foreldre for elevar under 15 år)
	Fråsegn frå rektor om saksbehandlinga, datert..... Hugs påskrift som viser at kopi av fråsegn frå kontaktlærer og rektor er sendt klagaren
	Uttale frå rektor/kontaktlærer, datert Hugs fyldig grunngjeving for karakteren, m.a. • korleis det er tatt omsyn til eleven sine føresetnader • kva karakterar som er gitt tidlegare • kva tiltak er sett i verk for å rette på forholda
	Kopi av ordensreglementet ved skolen
	Utskrift av protokoll som viser korleis saka har blitt behandla
	Dokumentasjon om at eleven/foreldra er varsla om at det er fare for at karakteren kan bli anna enn god, datert evt kopi av varslingsbrevet
	Eventuell annan korrespondanse med foreldre som har relevans for klagen

*Ved klager i fleire fag, bruk eitt skjema for kvar klage

**Fylkesmannen i
Møre og Romsdal 2018**
Fylkeshuset
6404 Molde

